

MĂNĂSTIREA GRĂJDENI – O OAZĂ DE LINIȘTE ȘI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Laurențiu Chiriac

1. Satul Grăjdeni

Satul **Grăjdeni** – înconjurat din vechime de păduri și aflat la 15 km. sud de orașul Bârlad – constituia un prielnic *loc de popas* pentru oamenii și carele care veneau de la Galați și mergeau spre Bârlad și Iași. De aceea, el își trage numele de la grajdurile care existau în zonă, localitatea având rolul de *rateș*. De altfel, se pare că însuși viitorul domn al Moldovei – **Petru Rares** – ar fi poposit aici cu carele sale de pește, fapt pentru care ar fi ctitorit la Grăjdeni **schitul din lemn „Sf. Nicolae”** (ars de tătari și reclădit apoi din piatră).

Acest sat a făcut parte când din ocolul domnesc al târgului Bârlad, când din plasa Corod (fostul ținut Tutova) și, deși el apare menționat odată cu schitul Grăjdeni la **1599**, atestarea sa documentară clară apare abia într-o hotarnică de la **20 iunie 1692**, din care aflăm că părți din moșia sa aparțineau marelui vornic Vasile Costachi, marelui comis Ștefan Cerchez, marelui medelnicer Costachi, membrilor familiei Scârlet și altor descendenți ai familiilor Ghenovici, Costachi, Codreanu și Cerchez. Din **Hotarnica moșiei schitului Grăjdeni** (întocmită de logofătul Dabija al II-lea și de vornicul Vasile de Bârlad) aflăm că satul aparținea deja schitului. De asemenea, din **Catagrafia Moldovei din 1772-1774** reiese același lucru, satul având atunci 61 de case și bordeie (dintre care 8 erau pustii), iar populația sa fiind formată din: 2 slujbași bisericești, 10 scutiți ai schitului, 40 de moldoveni liberi, 2 ruțași, 5 babe văduve, un vornic și un vataman, birnicii fiind 31.

La începutul secolului al XIX-lea, satul **Grăjdeni** aparținea aceluiași schit. Astfel, la 1803 el făcea deja parte din ocolul Corod, locuitorii lui ocupându-se cu cultivarea pământului și cu cărăușia lemnului pentru foc, în timp ce cei 54 de birnici ai săi plăteau un bir de 294 de lei pe un sfert de an. La 1809 și 1816 satul era tot al schitului, locuitorii lui având vite, vii și loc de hrană destul, unii dintre ei ocupându-se și cu chirile, iar cei 70 de liuzi (liudi) plăteau 355 de lei pe un sfert de an. În fine, în cel de-al treilea deceniu al secolului al XIX-lea, satul **Grăjdeni** avea un număr de 124 de gospodării.

Deși schitul Grăjdeni a fost în timp metoh al Mănăstirii Vatoped de la Muntele Athos și apoi al Mănăstirii Golia din Iași, satul a aparținut mereu de schit, iar la 1843 Grăjdenii formau deja o singură parohie. Mai mult, din această parohie, începând cu anul 1864, a făcut parte și biserica schitului Grăjdeni, căci preotul schitului era și preotul parohiei Grăjdeni. După 1893, biserica schitului și cea a satului devin filiale ale **parohiei Frunțișeni** (din comuna Frunțișeni, plasa Târgu, județul Tutova). La finele

secolului al XIX-lea, satul Grăjdeni avea 132 de case și 483 de locuitori.

În anul 1912 existau 609 locuitori, iar în 1930 erau 699 de locuitori în satul Grăjdeni, care formau 150 de gospodării și locuiau în 161 de case, pentru ca în anul 1936 să existe 174 de familii cu 674 de suflete, preotul bisericii parohiale fiind Gh.M. Diaconu. În anul 1967 satul Grăjdeni avea 264 de familii cu 954 de suflete.

Deși ca urmare a secularizării averilor mănăstirești călugării de la schitul Grăjdeni s-au împrăștiat, la 1930, datorită stăruinței episcopului Iacov Antonovici, mănăstirea Grăjdeni a fost reînființată, recăpătând de la stat cele 10 hectare de teren. Stareț a devenit ieromonahul Agatanghel Georgescu, econom era ieromonahul Filaret Pali și secretar a devenit preotul G. Diaconu din Frunțișeni, obștea monahală având atunci 4 monahi.

Astăzi câteva construcții, printre care clopotnița și biserica cea veche din zid cu hramul „**Sf. Nicolae**”, sălășluiesc în mijlocul pădurii de la est de satul Grăjdeni, acolo unde altădată viața de schit era animată.

2. Mănăstirea (schitul) Grăjdeni

Ca orice creație care dăinuie în timp, **Mănăstirea Grăjdeni** (sat Grăjdeni, comuna Frunțișeni, județul Vaslui) își are și ea începuturile ei legendare. Astfel, în lucrarea sa **Schitul lui Petru Rareș**, Al. Alexandrescu-Galex pune accent pe legenda creării schitului Grăjdeni, având la bază și puternica înrădăcinare a tradiției orale (perpetuată de către localnicii din zonă). El arăta că legenda este legată de venirea lui Petru Rareș (1527-1538, 1541-1546) în pădurea Grăjdeni, unde a poposit o noapte, după ce ajunsese aici cu carele de pește pe care le aducea de la Galați și urma să le ducă la Suceava. În această poieniță erau niște grajduri care serveau drept stație de poștă (unde poștalionele timpului făceau haltă pentru hrana și odihna cailor). În acea noapte, viitorul domn a avut un vis minunat, și anume acela că dealurile din față erau din aur și i se închinau lui, iar din gură îi ieșea un roi de albine. A doua zi, Petru Rareș a povestit visul partenerilor săi de drum și de negoț, iar aceștia l-au tălmăcit în sensul în care, la Suceava, vor vinde peștele la un preț foarte bun. Numai că, în apropiere de Crasna, Rareș a fost înștiințat că a fost ales domn al Moldovei, iar când a ajuns pe scaunul domnesc a hotărât să ridice o bisericuță de lemn în acea poiană unde a avut frumosul vis¹. Pornind de aici, cel mai adesea apare ideea construirii acestui schit de către Petru Rareș pe la 1533-1540.

Totuși, dincolo de această legendă (care nu știm cât acoperă realitatea dată), cert este că schitul Grăjdeni exista la finele veacului al XVI-lea. Primul act care atestă existența sa este un hrisov al lui Ieremia Movilă, din **25 septembrie 1599**, emis la Suceava, prin care voievodul îi întărește lui Nestor Ureche (mare vornic al Țării de Jos) cumpărarea satului Giulești (pe Bârlad) de la Petrică (nepotul judeului Ion), precum și

¹ Al. Gogu Alexandrescu-Galex, **Schitul lui Petru Rareș**, în revista *Păstorul Tutovei*, V, nr. 1-2, Bârlad, 1942, p. 59-60. Gheorghe Arion, **Mănăstirea Grăjdeni, județul Vaslui. Legendă și adevăr istoric**, Constanța, Editura Mondograf, 1997, p. 19. Dorinel Ichim, **Biserici de lemn din Eparhia Hușilor**, Huși, Episcopia Hușilor, 2001, p. 407-412.

cumpărarea satului Bădeni (tot pe Bârlad) de la prezviteriul Ioan. Acesta din urmă cumpărase, la rândul-i, satul Bădeni de la mănăstirea Grăjdeni, plătind cu 50 de boi o moarte de om: „(...) *Și într’acestea iarăși au venit înaintea noastră și înaintea a lor noștri Moldovenești boiari, a mari și a mici, prezbiteru Ion din Țigănești de a lui bună voe, de nimeni silit nici învăluit, și a vândut a sa direcția ocină și cumpărătură, o seliște anume Bădenii și cu loc de moară pe apa Bârladului; care acea seliște au fost ținut-o mai dinainte călugării dela sfânta mănăstire numită Grăjdana, ce le-a fost lor danie dela Vartic fost mare vornic...*”².

Biserica schitului Grăjdeni (satul Grăjdeni, comuna Frunțișeni, fostul ținut Bârlad) a fost construită inițial din lemn (în tehnica bânelor orizontale), cu o singură încăpere și cu o clopotniță separată, intrarea în pridvorul închis făcându-se pe latura vestică, iar acoperișul clădirii fiind în „două ape” (din scânduri orizontale)³. Acest lăcaș, semnalat în 1599, avea hramul „Sf. Nicolae” și fusese (re)construit din lemn de către vornicul Cârstea Ghenovici și familia boierilor Roșca din Bârlad, fapt ctitoricesc pe care îl aflăm dintr-un alt document de mai târziu (din 15 ianuarie 1690)⁴. Schitul s-a făcut pe locul domnesc al târgului Bârlad.

În timp, **biserica** a devenit schit pentru călugării din zonă și, apoi, pentru călugării greci. De altfel, o altă etapă de reconstrucție a bisericii de la Grăjdeni este cea din **1685-1687**, când marele vornic Vasile Costachi, marele comis Ștefan Cerchez, marele medelnicer Costachi, membri ai familiei Scârlet și alți ctitori (descendenți ai familiilor Ghenovici, Costachi și Cerchez) ridicau o altă biserică din lemn pe același amplasament, întrucât vechea biserică „*era mai o pustie*”. Actul care ne înștiințează despre aceste lucruri, deși este mai târziu (21 septembrie 1689), ne arată că schitul a fost închinat de către acești ctitori ca metoh la mănăstirea Mira din ținutul Vrancea (închinată, la rândul-i, la Mănăstirea Vatoped de la Muntele Athos)⁵.

Schitul Grăjdeni a avut moșiile Bădeana, Dealu Mare, Frunțișeni, Balumirești, Dumbrăvița, Movila Pascului, Movilele Gemine, dar și două loturi de pământ în târgul Bârlad. Acestea i-au fost donate, în timp, de către vornicul Toader Palade, serdarul Lupu Codreanu, comisul Ștefan Cerchez, vornicul Vasile Costachi și spătareasa Catrina Dediuleasa⁶. Așadar, acest important lăcaș de la sud de Bârlad a cunoscut o perioadă de liniște și înflorire, mai ales că „drumul cel mare” traversa acest domeniu mănăstiresc. Abia la 1778, egumenul Ioasaf se judecă cu paharnicul Constantin Palade pentru recunoașterea acestor posesiuni ale mănăstirii Grăjdeni⁷, iar la 1801 egumenul Teodosie ruga pe domn să cerceteze cauzele împresurării moșiei schitului de către vornicul

² Ioan Antonovici, **Documente bârlădene**, vol. IV, Bârlad, 1924, p. 40-42. **DIR, A. Moldova, Veacul al XVI-lea**, vol. IV, p. 264. Dorinel Ichim, **op.cit.**, p. 408.

³ Gheorghe Arion, **op.cit.**, p. 21-22. Laurențiu Chiriac, **Monumentele religioase medievale din zona Bârladului**, Iași, Editura *KOLOS*, 2007, p. 236-239.

⁴ Revista *Documente răzeșești*, anul I, nr. 8, Bârlad, ianuarie 1934, p. 114-115.

⁵ **Biblioteca Academiei Române, Fond Mănăstiri din Moldova**, documentul DCXVI/240.

⁶ Ioan Antonovici, **op.cit.**, vol. IV, p. 269-270.

⁷ **Ibidem**, vol. II, Bârlad, 1912, p. 56-57.

Constantin Palade și spătareasa Catrina Sturza din Bârlad⁸. În sfârșit, după mărturia din 1816 a unor boieri, mănăstirea Grăjdeni era acuzată că și-a arogat drepturi pe care inițial nu le avusese asupra unor moșii (pe care le-ar fi stăpânit abuziv), iar egumenul Aftanasie era chemat să dovedească cu acte vechi temeinicia stăpânirii acestora⁹.

Din nefericire, în 1711, în urma războiului ruso-turc, tătarii au ars și au jefuit **schitul Grăjdeni**. Pe locul vechiului așezământ s-a ridicat cu greu o altă biserică și construcțiile aferente unei vieți monahale, în perioada anilor 1716-1752¹⁰. Pentru a avea banii necesari unui astfel de demers, Acșița (soția răposatului Ștefan Cerchez) a mai dăruit mănăstirii unele moșii și părți de moșii, din care se puteau obține importante venituri¹¹. Numai că, datorită cutremurului din 1802, biserica din lemn s-a dărâmat, fapt pentru care la 1820-1825 a trebuit să fie reconstruită de către familia boierească Codreanu. La 1862, prin bunăvoința vlădicăi Anania al Episcopiei Hușilor, pe locul vechii biserici de lemn a schitului a fost construită o altă **biserică din piatră și cărămidă**, tot pe locul domnesc al târgului Bârlad, și care avea o frumoasă catapeteasmă zugrăvită. Ea era la 1863 închinată ca metoh mănăstirii Golia din Iași¹². Biserica zidită din piatră și cărămidă la 1862 avea un plan triconc, cu absida altarului semicirculară și cu turnul clopotniță pe pridvor. Interiorul era acoperit cu bolti semicilindrice pe arcuri dublou. La exterior, proscomidiarul și diaconiconul erau marcate în rezalit, la fel ca și absidele laterale. Ferestrele aveau în partea superioară deschideri în arc în plin cintru. Naosul adăpostea icoana împărătească „*Maica Domnului cu pruncul*” – icoană făcătoare de minuni din secolul al XIX-lea, pictată cu ulei pe lemn, având riza argintată¹³.

Aplicarea legii secularizării averilor mănăstirești (1863) a afectat și schitul Grăjdeni, care astfel și-a pierdut toate moșiile pe care le avea până atunci. Efectul în timp a fost împrăștierea călugărilor pe la alte mănăstiri și transformarea bisericii schitului într-un lăcaș de cult al satului Grăjdeni¹⁴. Abia pe la 1930, prin stăruința episcopului Iacov Antonovici, schitul a fost reînființat, recăpătând de la stat cele 10 hectare de teren arabil și alte 50 de hectare de pădure. Stareț era atunci ieromonahul Agatanghel Georgescu, alături de alți doi ieromonahi și de patru monahi. A fost perioada cea mai grea a acestui așezământ monahal.

Cutremurul din noiembrie 1940 „*a ruinat*” schitul din nou, iar refacerea sa a durat până la 1952, când a fost transformat în **mănăstire de maici**, iar stareță a devenit Tomotea Boeru (adusă de la mănăstirea Adam). După ce în anii 1959-1960 mănăstirea a fost din nou desființată, în 1990 ea și-a reluat activitatea, iar biserica de zid a fost complet refăcută și a primit al doilea hram – „Sf. Treime”. Până la redeschiderea din 1990, biserica mănăstirii funcționase ca filială a parohiei Grăjdeni¹⁵.

Între 1987 și 1997, biserica din zid a mănăstirii a fost renovată, construindu-se în

⁸ **Ibidem**, vol. II, p. 98.

⁹ **Ibidem**, vol. IV, p. 271-275.

¹⁰ Gheorghe Arion, **op.cit.**, p. 23-24.

¹¹ Ioan Antonovici, **op.cit.**, vol. III, Bârlad, 1915, p. 166-167.

¹² Gheorghe Arion, **op.cit.**, p. 29-30.

¹³ Laurențiu Chiriac, **op.cit.**, p. 236-239. Maria Popa, **Monumente istorice din județul Vaslui. Biserici și mănăstiri din Eparhia Hușilor**, Vaslui, Editura Odeon, 2008, p. 94-96.

¹⁴ Al. Gogu Alexandrescu-Galex, **op.cit.**, p. 62-64. Dorinel Ichim, **op.cit.**, p. 409-412.

¹⁵ Gheorghe Arion, **op.cit.**, p. 27-29. Maria Popa, **op.cit.**, p. 94-96.

jurul ei zidul de incintă, apoi un paraclis, chiliile, la care ulterior s-au adăugat primitoarele spații de masă și cazare. De altfel, locuitorii municipiului Bârlad, și nu numai, vin la această mănăstire ca la o oază de liniște sufletească și pentru o puternică trăire creștin-ortodoxă. Din păcate, până în prezent nu s-au efectuat suficiente sondaje arheologice la acest lăcaș de cult, deși au existat câteva oportunități, mai ales cu prilejul refacerilor construcției.

Grăjdeni Monastery – an oasis of peace and orthodox spirituality

Summary

GRĂJDENI Village – surrounded from ancient times by forests – was a favorable resting place for people and the carts coming from Galați and going to Bârlad and Iași. Therefore, the name of the village is taken from the stables that were in the area of that time, the locality having the role of a post chaise, located near the Bârlad fair. Besides, it seems like the future ruler of Moldavia, Petru Rareș, would be halted here with his fish carts, for which would be founded at Grăjdeni the „St. Nicholas” wooden hermitage (burned by Tartars and then rebuilt from stone).

Like any creation that lasts over time, **Grăjdeni Monastery** is also having its legendary beginnings. The legend of founding it is linked to the arrival of **Petru Rareș** (1527-1538, 1541-1546) in Grăjdeni forest, where he stopped one night. In that break there were some stables that served as a post station, and Petru Rareș dreamed that he was elected prince of Moldavia, and when he really got the princely chair he decided to build a little wooden church in that break where he had that beautiful dream. Starting from here, most often appears the idea of building up this hermitage by Petru Rareș around **1533-1540**, although its documentary certification is linked by an act of Ieremia Movilă, only on **25 September 1599**, through which the vaivode confirms to Nestor Ureche (the High Steward of the Law Country) the purchase of Giulești Village (on river Bârlad) from Petrică (the nephew of the bailiff John) as well as the purchase of Bădeni Village (also on river Bârlad) from John, who also bought it previously from the **Grăjdeni Monastery**.

Initially made of wood and with a modest inventory, the church of **Grăjdeni Monastery** has evolved over time towards a stately stone and brick construction, thanks to the generosity of some boyars in the area and that of the parishioners, and today represents not only an interesting historical monument, but also an oasis of tranquillity and Orthodox spirituality for the inhabitants nearby Bârlad.

Mănăstirea
Grăjdeni –
imagine de
ansamblu

Ansamblul
mănăstirii Grăjdeni

Biserica "Sf. Nicolae" și "Sf. Treime" a Mănăstirii Grăjdeni

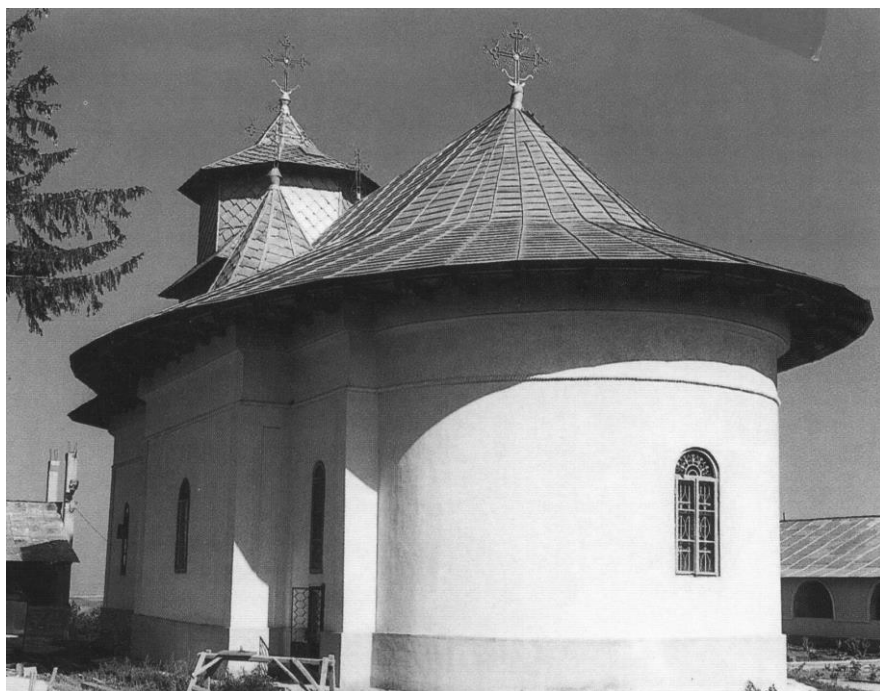
Biserica mănăstirii Grăjdeni –elevație

Biserica mănăstirii
Grăjdeni

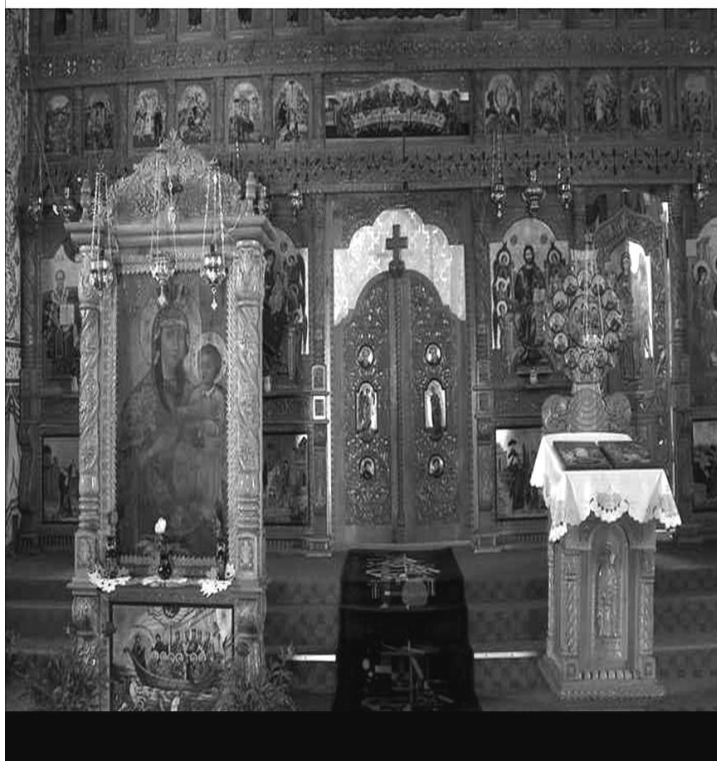

Biserica mănăstirii Grăjdieni – fațada vestică

Biserica mănăstirii Grăjdieni – fațada estică

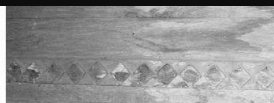
Biserica mănăstirii
Grăjdeni -
iconostasul

Detaliu de îmbinare a
bârnelor în "clește"

Detaliu stâlp despărțitor
dintre naos și pronaos

Brâu cu motive geometrice din pridvor

Bolta de pe naos pe nervuri simple

Fruntarul peretelui despărțitor
dintre naos și pronaos - detaliu

Biserica mănăstirii
Grăjdeni – detalii interior